

Asia: VN/5283/2020

Hallituksen esitys ulkomaalaislain 5 luvun muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

HALLITUKSEN ESITYS ULKOMAALAINLAIN 5 LUVUN MUUTTAMISESTA (VN/5283/2020)

Kiitämme Työ- ja elinkeinoministeriötä lausuntomahdollisuudesta ulkomaalaislain 5 luvun uudistamiseen liittyen. Ehdotettu lainsäädäntötyö on valmisteltu huolellisesti ja elinkeinoelämän näkemyksiä huomioiden .

Yleisiä huomioita esitysluonnoksesta

Rakennusteollisuus RT ry pitää uudistamistyötä hyvin perusteltuna ja kannatettavana. Esitysluonnoksessa on paljon perusteltuja ja kannatettavia uudistusesityksiä ja muutosten tullessa voimaan, on odotettavissa myönteistä kehitystä niin asioiden käsittelyn nopeutumisessa kuin selkeytymisessä.

Pykäläkohtaiset näkemykset

76 §: Työnantajan sertifiointin myöntäminen

Pidämme ehdotusta hyvänä asiana, katsomme kuitenkin edellytysvaatimusten olevan liian ehdottomat niin liikevaihtovaatimuksen kuin positiivisen tuloksen osalta. Kaiken kaikkiaan ehdotetuilla vaatimuksilla sertifioidut yritykset tulevat jäämään vähiin. Positiivisen liiketuloksen vaatimus on liian tiukka, saati sitten se, että tuloksen tulee olla kolmena vuonna positiivinen. Yritys

on voinut olla kasvuvaiheessa tai se on tehnyt esimerkiksi investointeja, joiden johdosta liiketulos on jäänyt negatiiviseksi. Se ei kuitenkaan tarkoita, etteikö yritys voisi olla vakavarainen ja terve sekä luotettava yritys. Edellä mainitulla rajauksella rajattaisiin esimerkiksi rakennusalan yritys SRV tai Finnair ulkopuolelle, joilla tulosvaatimukset eivät täytyisi. Ja edelleen esimerkiksi liikevoittoprosentti voi olla reilusti positiivinen, vaikka tulos olisikin jäänyt negatiiviseksi. Tässä tilanteessa, jossa yritysten tuloksetekokykyä on rasittanut niin korona kuin viimeaikaiset tapahtumat Ukrainassa, tulosvaatimus ei ole perusteltua. Sertifiointivaatimuksia tulisikin selkeästi madaltaa.

78 §: Työnantajan sertifiointin peruuttaminen

Katsomme, ettei yhteisöosakon määräämisen tulisi olla sertifiointin peruuttamisen automaattinen peruste. Yhteisösakkoja on tuomittu nykyään enenevässä määrin muun muassa työturvallisuusrikosasioiden käsittelyssä. Vaikka kyse on rikosoikeudellisesta seuraamuksesta, itse teko on tosiasiallisesti kokonaisuus huomioiden voinut olla huolimattomuudesta johtuva, kuten esimerkiksi tietyn asennussuunnitelman puuttuminen tai tosiasiallisesti noudattamatta jättäminen. Vaikka kyse onkin ollut sanktioitavasta toiminnasta, yhteisöosakon määrääminen tällaisessa tapauksessa ei ole edellyttänyt tapaturman syntymistä. Ja tällaista voi valitettavasti tapahtua isoissakin yrityksissä yksittäisellä työmaalla. Näin ollen pelkän yhteisöosakon määräämisen ei pitäisi automaationa johtaa sertifiointin peruuttamiseen. Vähintään siinä pitäisi olla harkintavaltaa viranomaisella ja olisi myös huomioitava, millä perusteella yhteisösakko on määrätty.

Momentin 7 mukaan, mikäli työnantaja tai työnantajan edustaja on liiketoiminnan yhteydessä tehdystä rikoksesta, josta on säädetty rangaistukseksi vankeutta, epäilty tai tuomittu vankeusrangaistukseen, sertifiointi olisi peruutettava. Esimerkinomaisesti: Mikäli Tradekan edustajiston jokin jäsentä epäiltäisiin rikoksesta, josta on säädetty rangaistukseksi vankeutta, Tradekan sertifiointi olisi peruutettava. Tai pörssissä olevan rakennusalan yrityksen hallituksen varajäsen. Vaikka rikosepäillyt ovat vakavasti otettavia asioita, tulee tässäkin olla valvovalla viranomaisella harkintavaltaa.

81 b §: Työnteko-oikeus ilman oleskelulupaa

Pykälän perustelutekstissä sivulla 88 on kirjoitettu, että työnteko-oikeus olisi enintään 90 päivää ja sitä rajaisi se laillisen oleskelun aika, joka on vielä jäljellä. Pykälää sovelletaan 4-kohdan mukaisesti henkilöihin, jotka tulevat toisessa Euroopan unionin tai Euroopan talousalueen valtiossa toimivan yrityksen työntekijänä palvelun tarjoamisvapauden piiriin kuuluvaa tilapäistä, enintään kuuden kuukauden mittaista hankinta- tai alihankintatyötä, jos hänellä on mainitussa valtiossa oleskeluun ja työntekoon oikeuttavat luvat, jotka ovat voimassa työn päätyttyä Suomessa.

Haluamme kiinnittää huomiota siihen, että pääurakoitsijalla tai urakan antajalla ei ole mitään mahdollisuutta seurata kuin 90 päivän täyttymistä. Sillä ei ole saatavissa tietoa muusta kuin siitä, koska työnteko aloitetaan. Ja tämäkin tieto on käytännössä tarkistettavissa urakkaketjussa vain sillä, joka perehdyttää työntekijät esim. yhteisellä työmaalla tarkastaessaan työnteko-oikeuden perusteet. Tosiasiallisesti muilla toimialoilla kuin rakentamisessa ja telakka-alueilla em. asian valvonta tulee tuottamaan ongelmia.

Nykyinen valvovan viranomaisen tulkintalinjaus on ollut, ettei ulkomaisen aliurakoitsijan urakka saa olla kestoaltaan kuutta kuukautta pidempi. Ulkomainen yritys ei ole tällöin voinut kierrättää työntekijöitä niin, että toinen työntekijä tulisi jatkamaan samoja töitä vanhan lähetetyn työntekijän tilalle ja täten kiertää sitä pääsääntöä, että työntekijän työnteko-oikeus perustuu lähtökohtaisesti Migrin myöntämään työnteko-oikeuteen. Perustelutekstissä on ehdotettu selvennettäväksi em. vakiintunut tulkinta siitä, että tilapäinen urakka voi olla korkeintaan kuuden kuukauden mittainen. Katsomme kuitenkin, että tämä tulisi ilmetä, jos mahdollista, itse säädöstekstissä selvennyksen vuoksi.

Esitetty uusi teksti helpottaa tulkintaa sen suhteen, ettei työntekijän työsuhteen vakituisuutta ole enää tarpeen selvittää, koska se on aiheuttanut suuria hankaluuksia. Samoin vaatimuksen poistumista vuoden pituisesta työnteko- ja oleskeluoikeudesta lähettävän yrityksen kotimaassa voidaan pitää tosiasiallisesti selventävänä tulkintalinjauksena.

82 §: Työnantajan ja toimeksiantajan velvollisuudet

Pidämme hyvänä sitä, että ehdotetun 82 §:n 5 momentissa on laajennettu velvollisuutta varmistua myös suomalaisen yrityksen palveluksessa olevien henkilöiden työnteko-oikeudesta, kun kyse on rakennustyömaasta tai telakka-alueesta. Tällä on selkeä vaikutus luvattoman työvoiman kiinnijäämiseen. Muilla toimialoilla asia pysyy edelleen sellaisena, että vastuu rajoittuu vain ulkomaisen yrityksen palveluksessa olevien työnteko-oikeuden tarkistamiseen.

Näkemyksemme mukaan 82 §:ssä on hyvin huomioitu nykyiseen lakiin verrattuna se, ettei pääurakoitsijalla tai pääteettäjällä ole ollut juridista oikeutta yksittäisten henkilöiden palkkatietoihin ja tietojen toimitusvelvollisuus TE-toimistolle on poistettu.

Ehdotetun 82 §:n 4 momentin mukaan urakan antajan tai aliurakan antajan tulee toimittaa ulkomaalaisen nimi ja tieto häneen sovellettavasta työehtosopimuksesta työpaikan luottamusmiehelle, luottamusvaltuutetulle ja työsuojeluvaltuutetulle. Aiemmin tästä on vastannut urakkaketjussa ollut pääurakoitsija tai pääteettäjä. Nyt ehdotettu pykälä jättää epäselväksi sen, tuleeko tällöin kunkin urakkaketjussa tilaajan/urakan antajan asemassa olevan toimittaa tämä tieto yhteisen työpaikan/yhteisen rakennustyömaan pääluottamusmiehelle, luottamusmiehelle, luottamusvaltuutetulle ja työsuojeluvaltuutetulle vai esimerkiksi kaikille luottamusmiehille, joita yhteisellä työpaikalla on. Ja jääkö vastaavasti pääurakoitsijan/pääteettäjän tietojen toimittamisvastuu asiasta pois? Jos esimerkinomaisesti urakkaketju on kolmiportainen ja pääurakoitsijan sopimuskumppani B:llä ei ole kolmannen maan kansalaisia työntekijöinä, sen sijaan B:n ulkomaisella aliurakoitsijalla C:llä on, onko informointivelvollisuus ainoastaan B:llä ja kenelle hän toimittaa tiedot?

Toisin sanoen em. ehdotus kaipaa selkeytystä, kenellä tiedon toimittamisvastuu on ja kenelle em. tieto tulee toimittaa. Yhteisellä työpaikalla voi olla useampia luottamusmiehiä tai luottamusvaltuutettuja. Ymmärryksemme mukaan tämä tietojen toimitusvelvollisuus koskee kuitenkin vain ulkomaalaisen yrityksen palveluksessa olevia henkilöitä, ei siis 82 §:n 5 momentissa laajennettuja suomalaisten yritysten palveluksessa olevia kolmannen maan kansalaisia viitaten siihen, että telakka- ja rakennustyömailla työnteko-oikeuden tarkastamisvelvollisuus on laajempi kuin muilla toimialoilla.

Lopuksi haluaisimme kiinnittää huomiota siihen, että pykälässä puhutaan urakointi-, aliurakointityöstä sekä vuokratyövoimasta. Yhä enemmän myös rakennustyömailla ilmenee ns.

kevytyrittäjiä, joka aiheuttaa juridisessa mielessä haasteita, koska kyse ei ole perinteisessä mielessä aliurakoinnista eikä vuokratyövoimasta. Tietyissä tapauksissa työsuhteen tunnusmerkit valvojan viranomaisen näkökulmasta täyttyvät, mutta raja on tosiasiallisesti epäselvä ja tapauskohtaista tulkintaa edellyttävää. Olisi erittäin tärkeää, että perusteluissa tai esitöissä otettaisiin kantaa siihen, millä tavoin työnantajan ja toimeksiantajan velvollisuudet koskevat myös tilanteita, joissa käytetään kevytyrittäjiä.

85 §: Työsuojeluviranomaisen toimivalta

Kannatamme sitä, että työsuojeluviranomaisella on harkintavaltaa sen suhteen, koska se tekee ilmoituksen poliisiviranomaiselle. Tämä vähentää myös poliisiviranomaisten resurssien sitomista asioihin, jotka eivät lopulta johda useinkaan syytteen nostamiseen.

Wartiovaara Ville
Rakennusteollisuus RT ry